ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію Шафраньоша Олексія Івановича «Характерні особливості феномену контркультури в контексті суспільно-політичних процесів у США в 50-70 рр. XX ст.», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси

Однією з ключових особливостей політичного дискурсу варто вважати те, що практично будь-яка проблема з актуальної повістки дня первинно не має однозначно політичного забарвлення. Політика – це радше механізм, що може сприяти чи не сприяти їх вирішенню, актуалізуючи їх через владну риторику. Причин, що можуть стимулювати появу таких проблем, завжди було та буде вдосталь, проте більшість із них мають дотичне чи пряме відношення до питань ідентичності та самовизначення. У цьому широкому пласті означень завжди особливого місця займала проблематика культури як форми самоідентифікації.

Відповідно актуальність дослідження феномену контркультури в контексті суспільно-політичних процесів у США в 50-70 рр. XX ст. можна розкрити у двох моментах. По-перше, як можливість простежити сам феномен контркультури – яким чином первинно аполітичний жест стає політичним висловлюванням. По-друге, обраний предмет та часові межі його дослідження показують, яким чином даний феномен актуалізувався у політичній площині, безпосередньо вплинувши на розширення та закріплення прав жінок, темношкірих та інших соціальних груп.

Результати, отримані автором доповнюють наукові здобутки сучасної української політичної науки. Відтак повністю погоджуємось із актуальністю та важливістю цього дослідження.

Вирішення актуальних проблем, покладених в основу дисертаційної роботи, логічно зумовлює її мету. Мета дослідження деталізована автором у завданнях, серед яких найбільшої уваги заслуговують: 1) стан наукового опрацювання у рамках сучасної політичної науки проблематики контркультури, окреслити джерельну базу дослідження; 2) дослідження теоретичних концептів,

підходів до вивчення контркультури, та аналіз специфіки співвідношення контркультури і субкультури; 3) характеристика «нового лівого» руху як складової частини контркультурного процесу та аналіз діяльності організацій «нових лівих» у США в 60-70-х роках XX століття; 4) визначення впливу контркультури на суспільно-політичні процеси у США в кінці XX – початку XXI століття, її значення для становлення суспільно-політичних рухів та субкультур у кінці XX – початку XXI століття.

Звертає на себе увагу й чітка структура роботи, послідовність та аргументованість положень дисертації. Об'єктом визначено контркультуру в США у 50-70 роках XX століття, сферу її суспільної-політичної активності, що відображалася у політичному, громадському та культурному житті США (с. 19). Предмет дослідження – особливості становлення та подальшого розвитку феномену контркультурного процесу, його вплив на політичні процеси в США у 50-70 роках XX століття (с. 20).

В ході реалізації завдань дисертаційної роботи автором сформульовано низку теоретичних положень і висновків, які варті наукової новизни.

По-перше, у дисертаційному дослідженні О. Шафраньоша вперше досліджено генезу, розвиток і занепад контркультури як цілісного процес, який здійснив вплив на становлення новітніх молодіжних рухів, політичних рухів, що активно розвиваються в цілому світі, зокрема і в Україні. У рамках цього підходу простежено витоки руху контркультури, починаючи зі зламу XIX – XX століть та виникнення перших міських субкультурних рухів у США, які справили вплив на формування контркультурного руху вже в 50-70-х роках XX століття (с.69-76, с.78-86).

По-друге, автором визначено етапи розвитку субкультури хіпстерів-бітників, вказані напрямки її розвитку, характерні елементи суспільно-політичних поглядів, визначена модель побудови субкультури, яка стала характерною для багатьох субкультур у другій половині XX століття (с. 86-102). Стосовно 60-х років XX століття виділено основні напрямки розвитку контркультури у політичному, соціальному аспектах, проаналізовано як

цілісний процес напрямки побудови нових субкультур, соціальних та соціально політичних рухів, молодіжних груп, які здійснювали соціальний активізм у 60-70 роках XX століття (с. 102-120).

По-третє, О.І. Шафраньошом запропоновано авторську типологізацію напрямків наукових підходів до визначення поняття контркультури. Серед них визначено апологетичний, критичний та збалансований підходи (с.28-29).

Цінним аспектом новизни, з нашого погляду, є визначення сутності понять, що використовується у сфері дослідження молодіжних рухів та контркультури, фактичні дані, пов'язані з генезою та розвитком ключових термінів та понять, спільні та відмінні риси між поняттями субкультура та контркультура (с.27-28, 45-50, 64-68).

Цікавим є положення новизни щодо генези та розвитку «нового-лівого» руху як складового елементу контркультурного процесу в США, а також дослідження діяльності організацій «нового лівого» руху, зокрема «Студенти за демократичне суспільство», «їппі», «Везермени», «Чорні пантери» та інших «нових лівих» суспільно-політичних організацій в США (с.123-128, 133-157).

Важливим аспектом новизни є дослідження впливу контркультури на становлення нових субкультур, соціально-політичних рухів у кінці XX – початку XXI століття на політичну, суспільну, культурну сфери у США та країнах Західної Європи (с. 171-192).

Результати дисертаційної роботи чітко виражені у висновках, відповідають сформульованій меті та завданням, є обґрунтованими, логічно послідовними та відзначаються високим науково-теоретичним рівнем (с.195-205). За темою дисертації автором було опубліковано 5 статей у фахових наукових виданнях з політичних наук. Апробація дослідження відбулася у процесі обговорення на міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференціях.

Детальний аналіз автореферату дисертації дає змогу стверджувати, що його зміст повністю відповідає змісту дисертації і адекватно відображає головні положення роботи, її основні результати та пункти наукової новизни. Автореферат оформлений відповідно до чинних вимог.

Позитивно оцінюючи дисертацію Шафраньоша О.І., вважаємо за доцільне висловити деякі критичні зауваження та поради науково-організаційного і змістовного характеру.

1. Розкриваючи розвиток контркультури в США в 50-70-х роках XX століття, було б доцільним додати більше порівнянь із аналогічними процесами, які відбувалися в країнах Європи, зокрема у Франції та ФРН. Особливо це торкається становлення «нового лівого» руху в цих країнах, та, стосовно ФРН, перехід його на радикальні, насильницькі позиції на початку 70-х років XX століття.

2. Автором ґрунтовно досліджено феномен контркультури. Проте залишається запитання, яким чином контркультура перетинається із громадянською та політичною культурою? І за яких обставин норми та цінності, характерні для контркультури, можуть трансформуватися у загальноприйняті моделі поведінки?

3. У дисертації достатньо детально досліджено вплив контркультури на створення ідеологічної бази нових політичних рухів та партій. Зокрема, проаналізований вплив на ідейні засади Демократичної партії США. Доречно, на нашу думку, було б проаналізувати відповідний вплив й на ідеологічні засади Республіканської партії США.

4. Автором достатньо глибоко досліджено феномен контркультури у конкретних часових та історичних межах. Залишається запитання, наскільки цей феномен є універсальним для суспільства загалом? Якщо ж про універсальність говорити можна, то які їй властиві ознаки? Який тут саме політичний підтекст?

Однак, висловлені зауваження не применшують значимості роботи, обґрунтованості та новизни її результатів, а лише пропонують можливі шляхи подальшого розвитку та вдосконалення досліджуваних проблем.

Ознайомившись із авторефератом та дисертацією О.І. Шафраньоша можна стверджувати, що запропонована до розгляду робота є цікавим, самостійним та оригінальним дослідженням, яке повною мірою демонструє

професійно-наукову зрілість та методологічну грамотність автора. Основні положення дисертаційної роботи є логічними, послідовними, обґрунтованими та знайшли своє відображення у наукових публікаціях дисертанта. Дисертація оформлена згідно з усіма необхідними вимогами. Отримані у дослідженні результати можуть бути використані як в прикладній політичній діяльності, зокрема про виробленні політики стосовно контркультурних суспільних процесів, так і у науково-викладацькій діяльності – при викладанні відповідних навчальних курсів і проведенні подальших наукових досліджень.

Відтак вважаємо, що дисертація Шафраньоша Олексія Івановича «Характерні особливості феномену контркультури в контексті суспільно-політичних процесів у США в 50-70 рр. XX ст.», відповідає чинним вимогам державного стандарту до кандидатських дисертацій, зокрема, п. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року (зі змінами), а її автор, О. І. Шафраньош заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 — політичні інститути та процеси.

Офіційний опонент:

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та
історії політичної науки
Львівського національного
університету імені Івана Франка **Гарбадин А.С.**

Підпис А.С. Гарбадина засвідчую:
Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка **Грабовецька О.С.**